

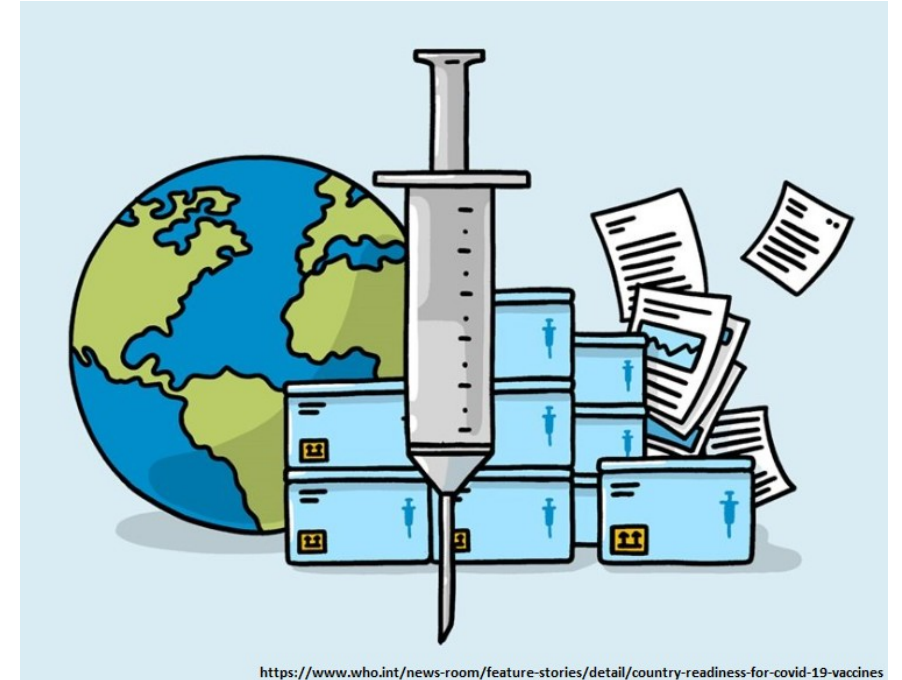
Ochrana veřejného zdraví

Úvod do problematiky

JUDr. Jiří Vodička, Ph.D.

Osnova

- Oč jde?
- Problémy
- Principy
- Mezinárodní rovina
- Unijní rovina
- ČR
 - Organizační zabezpečení
 - Oblasti zaměření
 - Pandemický zákon

<https://www.who.int/news-room/feature-stories/detail/country-readiness-for-covid-19-vaccines>

Oč jde?

- Schopnost vést sociálně a ekonomicky produktivní život
 - Zdraví je prostředkem k realizaci harmonického vývoje člověka
- Kvalita života, životní podmínky (socio-kulturně-ekonomické)
- Přímá souvislost se životním prostředím
- Prevence & následky
- Mezioborový přístup (i v rámci práva) – viz 4. 5.

Pandemie

Civilizační
choroby

Kooperace

Problémy

Institucionální
zabezpečení

Očkování

Hluk

ŽP

Principy x zásady

- Prevence
- Mezioborové součinnosti a spolupráce
- Integrace
- Zachování a zlepšování životních podmínek
- Rovnost a ochrana znevýhodněných skupin obyvatelstva
- Účast veřejnosti na ochraně životních podmínek

Mezinárodní rovina

OSN

1948

Stockholm 1972

Rio de Janeiro 1992

Johannesburg 2002

Valné shromáždění OSN 1977 „Zdraví pro všechny do roku 2000“

Káhira 1994

**United
Nations**

Peace, dignity and equality
on a healthy planet

SUSTAINABLE DEVELOPMENT GOALS

1 NO POVERTY 	2 ZERO HUNGER 	3 GOOD HEALTH AND WELL-BEING 	4 QUALITY EDUCATION 	5 GENDER EQUALITY 	6 CLEAN WATER AND SANITATION
7 AFFORDABLE AND CLEAN ENERGY 	8 DECENT WORK AND ECONOMIC GROWTH 	9 INDUSTRY, INNOVATION AND INFRASTRUCTURE 	10 REDUCED INEQUALITIES 	11 SUSTAINABLE CITIES AND COMMUNITIES 	12 RESPONSIBLE CONSUMPTION AND PRODUCTION
13 CLIMATE ACTION 	14 LIFE BELOW WATER 	15 LIFE ON LAND 	16 PEACE, JUSTICE AND STRONG INSTITUTIONS 	17 PARTNERSHIPS FOR THE GOALS 	

OSN – dotčené organizace a programy

- Světová zdravotnická organizace (WHO)
- Světový potravinový program (WFP)
- Světová rada pro výživu (WFC)
- Dětský fond OSN (UNICEF)
- Populační fond OSN (UNFPA)
- Program OSN pro životní prostředí (UNEP)
- Organizace pro výživu a zemědělství (FAO)

WHO (Světová zdravotnická organizace)

- 7. 4. 1948 účinnost Ústavy (Světový den zdraví)
- Ženeva
- World Health Declaration (1998)
 - Koncepce ochrany zdraví
- Cíl: Co nejlepší zdraví pro všechny
- Jak toho dosáhnout: podpora mezinárodní spolupráce, zdravotní politiky, konzultační činnosti, monitorování, technické normy, věda & výzkum...

WHO

1998: základní oblasti nutné pro zajištění efektivních služeb v oblasti veřejného zdraví (essential public health operations):

- sledování zdraví a pohody obyvatelstva
- monitorování a reakce na zdravotní rizika a nouzové situace
- ochrana zdraví včetně ochrany životního prostředí, zdraví při práci, bezpečnosti potravin a dalších
- podpora zdraví, včetně zaměření na sociální determinanty a nerovnosti ve zdraví
- prevence onemocnění, včetně brzkého odhalení nemoci
- zajištění veřejné správy pro zdraví a pohodu
- zajištění dostatečné a kompetentní pracovní síly ve zdravotnictví
- zajištění udržitelných organizačních struktur a financování
- komunikace prosazování a sociální mobilizace pro zdraví
- postupující výzkum ve veřejném zdraví pro informování politiky a praxi

WHO

□ 13. Generální pracovní program (2019-2023)

- Zvýšení počtu jedinců benefitujících z univerzálního zdravotního pojištění o 1 mld.
- Zvýšení počtu jedinců chráněných před zdravotní krizí o 1 mld.
- Zvýšení počtu jedinců majících lepší zdraví a pocit pohody o 1 mld.

□ Spolupráce s členskými státy, ale i soukromým sektorem

- WHO + EPA

□ Problémy

- Financování
- Čína x Taiwan ([Last Week Tonight](#))
- „Pouhá“ doporučení (viz nástřih hráze či [potraty](#))

WHO Europe

Kodaň

Evropská charta životního prostředí a zdraví, Frankfurt n. Mohanem 1989

Helsinská deklarace 1994 Národní akční plány zdraví a životního prostředí

Helsinky 2005 Psychické zdraví v Evropě

Zdravý životní styl, zdravé životní podmínky

Evropský program práce 2020-2025 – Společnými kroky za lepším zdravím v Evropě

Rada Evropy a ESLP

- Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod
 - Čl. 2 právo na život
 - Čl. 8 právo na respektování soukromého a rodinného života

- Evropský soud pro lidská práva
 - Viz Factsheets ([Health](#))

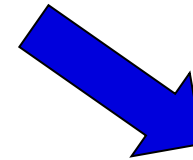
Unijní rovina

☐ Čl. 9 SFEU

☐ Čl. 168 SFEU

- ☐ zlepšování veřejného zdraví
- ☐ předcházení lidským nemocem
- ☐ odstraňování příčin ohrožení tělesného a duševního zdraví

Sdílená
pravomoc

Funkce: koordinační,
doplňková, podpůrná

- ☐ Zdravotní politika
- ☐ organizace zdravotnictví
- ☐ poskytování zdravotní péče (včetně rozdělování na ně vyčleněných zdrojů).

Výlučná
pravomoc

Unijní rovina

☐ Čl. 191 SFEU

- ☐ zachování, ochrana a zlepšování kvality životního prostředí,
- ☐ ochrana lidského zdraví

☐ Akční programy + plány (koncepce)

☐ 4. program v oblasti zdraví (2021-2027)

- ☐ Vize pro zdravější EU
- ☐ 4 pilíře

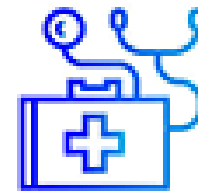
Improve & foster
health in the Union

Protect people in the Union
from serious cross-border
threats to health

Improve medicinal products,
medical devices & crisis-
relevant products

Strengthen health
systems

- Řízení oblasti veřejného zdraví v EU
- Ochrana veřejného zdraví
- Zlepšení systémů zdravotní péče
- Posouzení rizik
- Prevence nemocí
- Endokrinní disruptory
- Zdraví a společnost
- Podpora zdraví
- Léčiva

Unijní rovina – agentury a orgány

- DG Sante (Generální ředitelství pro zdraví a bezpečnost potravin)

EUROSKOP.CZ

ZPRAVODAJSTVÍ

EVROPSKÁ UNIE

JÁ A EU

Hlavní strana » Reuters: EMA o vakcíně Sputnik V do konce roku nerozhodne

Reuters: EMA o vakcíně Sputnik V do konce roku nerozhodne

21.10.2021

Euroskop, čtk

Zdraví znamená bohatství (Zdraví 2020)

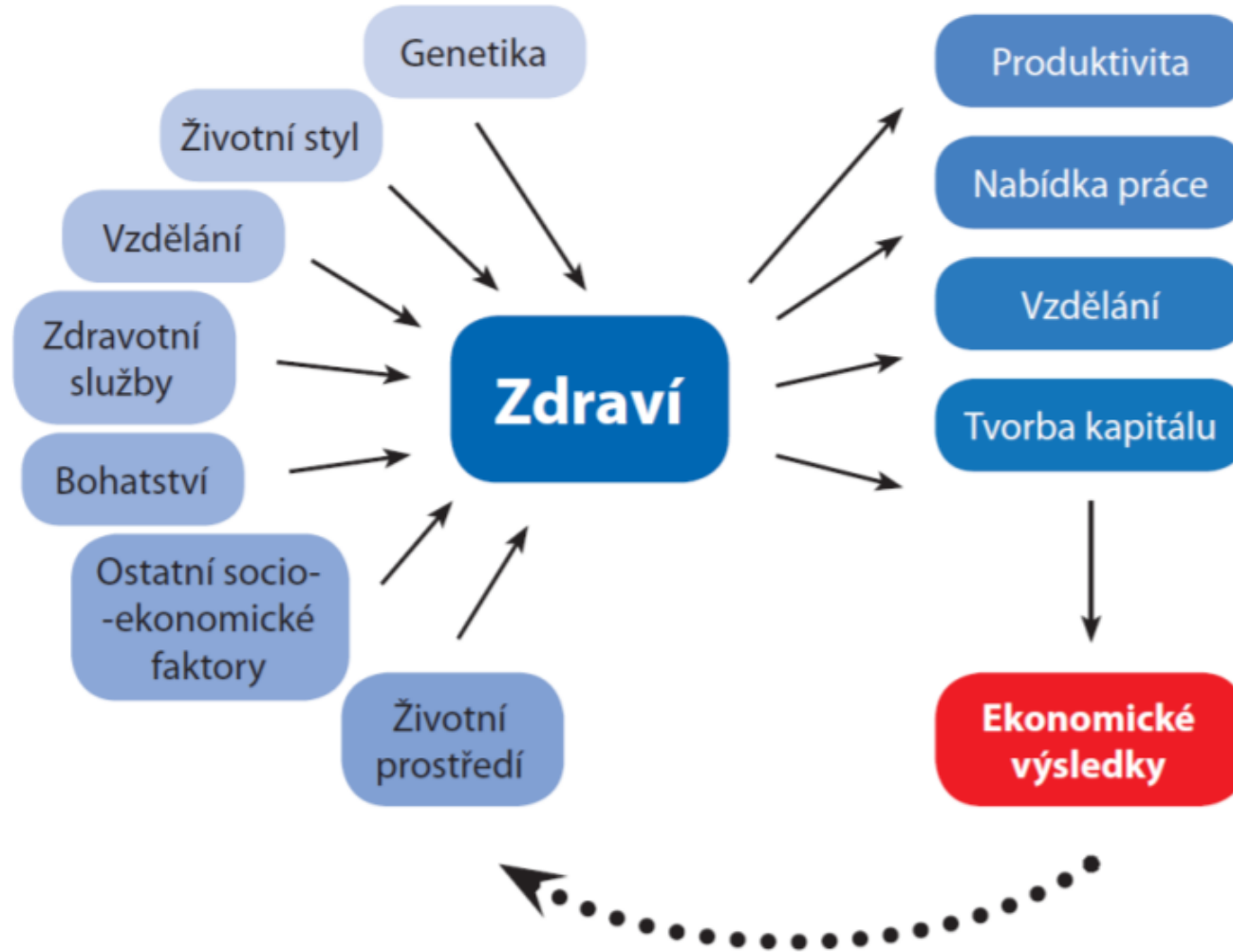
Č

[

[

[

[

rozvoj

ČR – ústavní rovina

LZPS

- Čl. 6 – právo na život
- Čl. 7 – právo na nedotknutelnost osoby a ochranu jejího soukromí
- Čl. 11 – výkon vlastnického práva
- Čl. 28 – právo na uspokojivé pracovní podmínky
- Čl. 31 – právo na ochranu zdraví
- Čl. 35 – právo na příznivé životní podmínky
- Čl. 41 – normativní zakotvení na úrovni zákona

ČR právní úprava přehled – veřejné zdraví

□ Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejné zdraví

□ Vyhláška č. 6/2003 Sb.

□ Vyhláška č. 537/2006 Sb. atd...

□ Nařízení č. 272/2011 Sb.

□ Zákon č. 94/2021 Sb., o mimořádných opatřeních při epidemii onemocnění COVID-19 (pandemický zákon)

□ Zákon č. 116/2020 Sb., o náhradě újmy způsobené povinným očkováním

+ Občanský zákoník (z.č. 89/2012 Sb.)

ČR právní úprava přehled – související

- Ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky
- Zákon č. 2/1969 Sb., kompetenční zákon
- Zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení (krizový zákon)
- Zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní
- Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád
- Zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich + zákon č. 251/2016 Sb.,
- Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

ČR právní úprava přehled – související

- Zákon č. 17/1992 Sb., o životním prostředí
- Zákon č. 254/2001 Sb., o vodách
- Zákon č. 183/2006 Sb., stavební zákon
- Zákon č. 76/2002 Sb., o integrované prevenci
- Zákon č. 100/2001 Sb., o posuzování vlivů na ŽP

ČR právní úprava přehled – související

O potravinách, o zdravotních službách, bozp, živnostenský, školský, o státní zemědělské a potravinářské inspekci + podzákoné předpisy atd...

Důležité pojmy

- Veřejné zdraví
- Ochrana veřejného zdraví
- Užitková voda x šedá voda
- Činnost epidemiologicky závažná
- Státní zdravotní dozor

Veřejným zdravím je zdravotní stav obyvatelstva a jeho skupin. Tento zdravotní stav je určován souhrnem přírodních, životních a pracovních podmínek a způsobem života

Důležité pojmy

Ochrana veřejného zdraví je souhrn činností a opatření k vytváření a ochraně zdravých životních a pracovních podmínek a zabránění šíření infekčních a hromadně se vyskytujících onemocnění, ohrožení zdraví v souvislosti s vykonávanou prací, vzniku nemocí souvisejících s prací a jiných významných poruch zdraví a dozoru nad jejich zachováním.

Ohrožením veřejného zdraví je stav, při kterém jsou obyvatelstvo nebo jeho skupiny vystaveny nebezpečí, z něhož míra zátěže rizikovými faktory přírodních, životních nebo pracovních podmínek překračuje obecně přijatelnou úroveň a představuje významné riziko poškození zdraví

Důležité pojmy

Užitkovou vodou se rozumí srážková nebo šedá voda, která je upravena a hygienicky zabezpečena.

Šedou vodou se rozumí odpadní voda z umyvadel, sprch a van.

Užitkovou vodu lze využít pro splachování toalet a pisoárů, praní, úklid, mytí vozidel, závlahu, vodní prvky nebo kropení komunikací. Prováděcí právní předpis určí vyžadovanou míru úpravy a hygienického zabezpečení a způsob jeho prokázání

Činnosti epidemiologicky závažné

provozování stravovacích služeb (§ 23),
výroba potravin, zpracování potravin,
uvádění potravin na trh

provozování holičství, kadeřnictví,
pedikúry, manikúry, solária,
kosmetických, masérských,
regeneračních nebo rekondičních
služeb

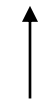
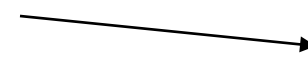
provozování úpraven vod a vodovodů

provozování živnosti, při níž je
porušována integrita kůže

výroba kosmetických přípravků

Zdravotní
průkaz a znalosti

Ne vždy

Důležité pojmy

Státní zdravotní dozor

- Vykonávají KHS
 - Kontrola povinností uložených orgány ochrany
 - Možnost pozastavení činnosti
 - Prověřování znalostí
 - Zákaz/omezení nejakostní pitné vody + nápravná opatření
 - Zákaz používání koupaliště
 - Opatření pro bezpečnost zaměstnanců
- atd... viz § 84

Členění ZOVZ

Péče o životní a pracovní podmínky

Předcházení vzniku a šíření infekčních onemocnění

Další povinnosti osob v ochraně veřejného zdraví

Státní správa v ochraně a podpoře veřejného zdraví

Opatření obce v samostatné působnosti

Věcná působnost zákona:

- Hluk, vibrace
- Neionizující záření a ionizující záření
- Chemické látky
- Hygienické aspekty vody, půdy, ovzduší
- Havárie a epidemie

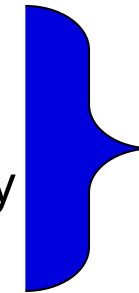
Stanovené rizikové faktory ve vazbě na:

- Výrobky
- Potraviny
- Léky
- Služby

Institucionální zabezpečení

Orgán ochrany veřejného zdraví (obecný název)

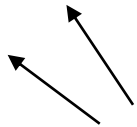
- Ministerstvo zdravotnictví (+ Hlavní hygienik)
- Krajské hygienické stanice
- Ministerstvo obrany (+ Vojenský zdravotní ústav) – ozbrojené síly
- Ministerstvo vnitra – bezpečnostní sbory

Státní
zdravotní
dozor

Další organizace

- Státní zdravotní ústav
- Zdravotní ústavy
- Úřední laboratoře
- Národní referenční laboratoř

Ministerstvo zdravotnictví

- Řídí a kontroluje výkon státní správy na úseku OVZ
- Tvoří koncepční dokumenty (národní politika podpory a ochrany)
- Řídí a kontroluje KHS
- Mezinárodní a unijní spolupráce
- Nařizuje mimořádná opatření při epidemii/výskytu nebezpečných výrobků atd. (pouze celostátní úroveň či více krajů)
- Dotčený orgán ve specifických řízeních dle StZ
- Monitoring např. koupacivody.cz

Atd....viz § 80 ZOVZ

Krajské hygienické stanice

- 14 stanic (v každém kraji) + územní pracoviště
 - Výkon státního dozoru
 - Dotčený orgán dle StZ
 - Projednávání přestupků
 - Vydává rozhodnutí/osvědčení/povolení
 - Místní šetření
 - Epidemiologická šetření
 - Řízení jakosti vod ke koupaní v určených vodních zdrojích
- atd. viz § 82 a § 82a

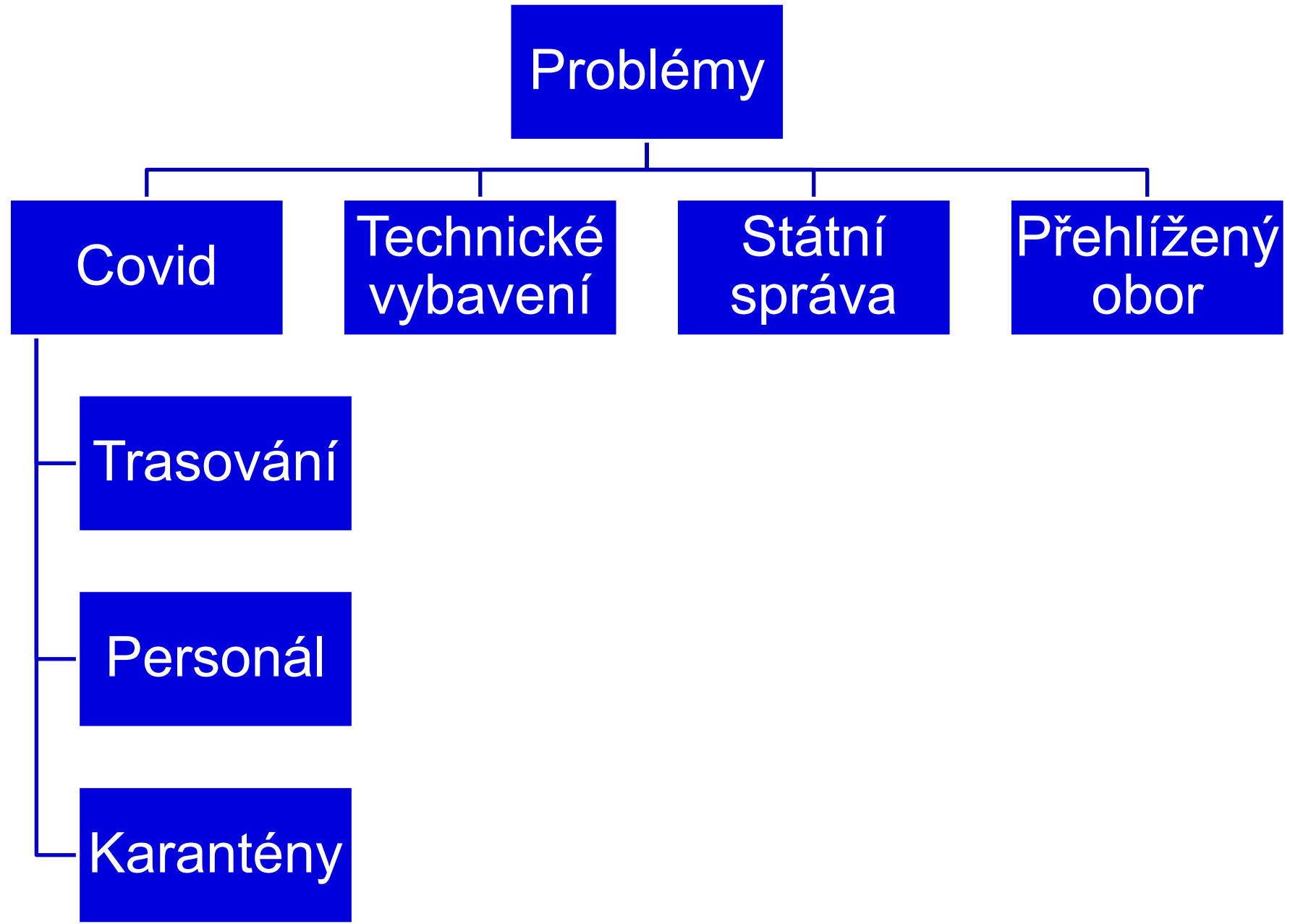
Krajské hygienické stanice

Nejčastěji řešené problémy:

- Hluk
- Hygienická úroveň stravovacích provozů
- Kvalita potravin/nápojů a výrobků určených pro styk s potravinami
- Jakost pitné vody
- Kvalita bydlení (plísně, hlodavci, hmyz)
- Covid

Krajské hygienické stanice

Role obcí v OVZ

- Mohou vydat obecně závazné vyhlášky
- Nařízení speciální ochranné dezinsekce a deratizace
- Pro celé území nebo pouze část
- Součinnost KHS

Nástroje právní regulace

Individuální správní akty

- Rozhodnutí, povolení, souhlasy
- Viz zejména Hlava II a III

+ závazná
stanoviska a
faktické úkony

Opatření obecné povahy

- KHS i Ministerstvo
- Např. monitorovací kalendář jakosti vod, stanovení dalších infekčních onemocnění atd.

Normativní správní akty

- Nařízení KHS (mimořádná opatření při pandemii)
- Vyhlášky obcí

Účast veřejnosti

- ZOVZ pojmá restriktivně
- Speciální ke správnímu řádu
- Skrz jiné zákony (snad) účinnější
 - EIA
 - IPPC
 - StZ

Pandemický zákon

- Náhrada škody
- Přestupky mířící na dodržování mimořádných opatření
- Policie ČR a obecní policie může projednávat přestupky příkazem
- Původní účinnost do 28.2.2022 prodloužen do 30.11.2022
 - ALE částečná derogace
- Zvláštní pravidla pro soudní přezkum

- Hojná rušící judikatura + spousta názorů odborníků i laiků

Děkuji za pozornost!

Jiri.Vodicka@law.muni.cz

Zdroje

- Dudová, J. *Ochrana veřejného zdraví základní pojmy a východiska*, MU 2020.
- Dudová, J. *Právo na ochranu veřejného zdraví: ochrana veřejného zdraví před rizikovými faktory venkovního prostředí*. Praha: Linde, 2011. ISBN 978-80-7201-854-3.
- Dudová, J. *Právní aspekty ochrany veřejného zdraví před environmentálním hlukem*. Brno: Masarykova univerzita, 2013. Spisy Právnické fakulty Masarykovy univerzity. ISBN 978-80-210-6522-2. Dostupné také z: http://science.law.muni.cz/knihy/monografie/Pravni_aspekty_ochrany.pdf
- Peřina, A. *Zdraví a jeho determinanty*. Brno: MU 2015.